

door Bart Braun

Weg met ‘eigen universiteit eerst’

De trend is al een tijd: minder landelijke onderzoeksscholen en meer per universiteit opgezette ‘Graduate Schools’. Vertegenwoordigers van het hele Nederlandse onderzoeksveld bekeken wat de gevolgen daarvan zijn voor onderzoek en promovendi. *Samen slimmer* concludeert – en heet – hun nieuwe rapport.

Stel, je bent universitair onderzoeker in een relatief klein vakgebied. Theoretische natuurkunde bijvoorbeeld. Dan zijn er allemaal redenen om samen te willen werken met de theoretisch natuurkundigen van een universiteit verderop. Als je bijvoorbeeld een seminar wilt organiseren, met een vooraanstaande buitenlandse spreker. Voor een handjevol wetenschappers aan één universiteit een flinke kostenpost, maar slaan alle handjesvol aan zeven instellingen de handen ineen, dan zijn de kosten al gauw te overzien.

En als het voor alle promovendi van die zeven vakgroepen handig is om een cursus kwantumstatistiek te volgen, dan kunnen ze die maar beter gezamenlijk krijgen. Doen de fysici samen onderzoek dan geeft dat een promovendus bovendien meer kans op de juiste begeleiding, en op collega’s om mee op te trekken. Kritische massa, om in natuurkundeterminen te blijven.

Niet zo gek dus, dat de theoretisch natuurkundigen van Nederland zich verenigd hebben in de Landelijke Onderzoeksschool Theoretische Natuurkunde. Andere disciplines deden iets soortgelijks, en op het hoogtepunt waren er 107 onderzoeksscholen, de meerderheid interuniversitair.

Maar dat hoogtepunt is voorbij. De concurrentie tussen universiteiten nam toe, en universiteitsbestuurders wilden hun eigen onderzoek meer profileren. Sommigen onder hen klaagden over de kosten van lidmaatschap, of de moeite die het kostte om de goedkeuring van de Erkenningscommissie Onderzoeksscholen – ingesteld door de KNAW – te krijgen.

Daarnaast legden universiteiten steeds meer de nadruk op hun eigen, lokale *Graduate Schools*. Hoe die precies zijn ingericht, verschilt per universiteit. Als

theoretisch natuurkundige zit je dan bijvoorbeeld met de andere promovendi van de bètafaculteit in een *Graduate School of Science*, en krijg je daar gezamenlijke, bredere seminars en cursussen.

De KNAW maakte zich daar zorgen over, en vroeg haar voormalige vice-president Peter van der Vliet om een commissie voor te zitten die advies kon geven over de schijnbaar afbrokkelende steun voor landelijke samenwerking. ‘Promovendi merken dat de ondersteuning van interuniversitaire onderzoeksscholen terugloopt,’ vertelt Van der Vliet. ‘Zo iemand kan nu minder eenvoudig samenwerken met een andere universiteit, krijgt seminars niet vergoed, heeft geen gezamenlijke retraites meer.’

Zelf was Van der Vliet voorzitter van het Centre for Biomedical Genetics, een interuniversitaire toponderzoeksschool waarin vier universiteiten succesvol samenwerken. Hij zegt: ‘Universiteiten willen – begrijpelijk – de kwaliteitszorg in eigen handen houden, maar anderzijds is er ook het belang van onderzoek en promovendi, waarvoor juist samenwerking nodig is.’

Onder Van der Vliets leiding werken vertegenwoordigers van de KNAW, de VSNU en NWO aan het rapport *Samen Slimmer* dat binnenkort zal verschijnen. Het rapport breekt een lans voor de onderzoeksscholen. Daar waar het aantal citaties van een wetenschappelijk artikel gemeten kan worden, blijkt dat samenwerking sterkere publicaties oplevert. Promovendi hebben er baat bij, en de kosten voor *overhead* zijn relatief laag: gemiddeld 80.000 tot 120.000 euro per onderzoeksschool per jaar. ‘Een relatief goedkope investering die heel veel oplevert. Dat moet je niet kapotmaken in het kader van “eigen universiteit eerst”,’ vindt Van der Vliet.

Peter van der Vliet, foto Bart Braun

Samen Slimmer adviseert dan ook om de interuniversitaire onderzoeksscholen te ondersteunen.

De universiteiten moeten hun verantwoordelijkheid nemen tegenover de onderzoeksscholen. Oftewel: per vakgebied kijken of zo’n school meerwaarde heeft, en als die er is, dan de samenwerking ook voor meerdere jaren garanderen. Van der Vliet: ‘Dat moet gewoon hoger op de prioriteitenlijst, daar ging het de afgelopen jaren verkeerd. Er hoeft geen geld bij, maar de universiteiten moeten wel zorgen dat het geld er is.’

Om de belasting van onderzoekers te verminderen, moet daarnaast de beoordeling door de Erkenningscommissie worden gestroomlijnd en afgestemd met het Standaard Evaluatie Protocol (SEP) voor de beoordeling van wetenschappelijk werk. ‘Goedkeuring krijgen voor een onderzoeksschool was pittig werk, en het was niet voor iedereen duidelijk waar het nodig voor was,’ analyseert Van der Vliet ‘Het is een stukje erkenning, een eer, maar in deze tijden kijkt men meer naar wat iets financieel oplevert.’ En hij vervolgt: ‘Iedereen is het erover eens dat interuniversitaire samenwerking belangrijk is, maar in de praktijk komt er geen boter bij de vis. Het landelijke belang delft dan het onderspit. Dan springt de KNAW in de bres voor de onderzoekers.’